

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงการวิจัยที่ผ่านมาโดยย่อ แล้วสรุปผลของการวิจัยและอภิปรายพร้อมขอเสนอแนะ โดยจะกล่าวตามลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครู
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างและวิธีดำเนินการจัดการนิเทศการฝึกสอนในวิทยาลัยครู
3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอนในวิทยาลัยครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครู เชียงราย วิทยาลัยครู เชียงใหม่ วิทยาลัยครู ลำปาง วิทยาลัยครู อุดรดิตต์ และ วิทยาลัยครู พิบูลสงคราม พิษณุโลก ประชากรรวมทั้งสิ้นมีจำนวน 348 คน เป็นผู้บริหาร วิทยาลัยครู 106 คน อาจารย์นิเทศก์ 67 คน และนักศึกษาฝึกสอน 175 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์ในการฝึกสอน เมื่อสร้างแบบสอบถามขึ้นแล้ว ให้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกสอนของกรมการฝึกหัดครูและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกสอนของธนาคารโลกตรวจสอบเพื่อแนะนำแก้ไขเพิ่มเติม และเมื่อให้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วให้นำไปทดลองใช้กับบุคลากรในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร และวิทยาลัยครูที่อยู่ใกล้เคียง รวมทั้งสิ้น 5 แห่ง

รวมจำนวนบุคลากร 40 คน เพื่อตรวจสอบว่าเมื่อนำแบบสอบถามนี้ไปใช้จริง ผู้ตอบจะ
 ประสบปัญหาในการตอบอย่างไรบ้าง เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้วให้นำการปรับปรุง
 ข้อคำถามใหม่ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (check-list)
 และแบบเกณฑ์ประเมินค่า (rating scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้นำแบบสอบถามจำนวน 398 ฉบับไปให้ผู้บริหาร
 วิทยาลัยครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาฝึกสอน ในวิทยาลัยครูในภาคเหนือ 5 แห่ง
 เป็นผู้ตอบ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปส่งยังตัวแทนในแต่ละวิทยาลัยครู และไปขอรับคืน
 จากตัวแทนในแต่ละวิทยาลัยครูด้วยตนเอง ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืน รวมทั้งสิ้น
 จำนวน 348 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.44

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการทางสถิติคือ

4.1 ทหารอยละของคำตอบจากข้อคำถามในส่วนที่ 1 ซึ่ง เป็นข้อมูล
 เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

4.2 ทหารอยละของคำตอบจากข้อคำถามในส่วนที่ 2 ซึ่ง เกี่ยวกับ
 คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์ และตอนที่ 3 ซึ่ง เกี่ยวกับโครงสร้างและการดำเนินการ
 จัดการนิเทศการฝึกสอนในข้อ ก, ข แล้วนำมาเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

4.3 สำหรับข้อคำถามในส่วนที่ 2 ตอนที่ 2 และ 4 ซึ่ง เกี่ยวกับบทบาท
 ภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์และองค์ประกอบที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอน และตอนที่ 3
 ข้อ ค, ง และ จ ซึ่ง เกี่ยวกับการเตรียมนักศึกษาออกฝึกสอน การเตรียมอาจารย์
 นิเทศก์ และการติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์ ได้ทำการวิเคราะห์โดยนำมา
 ทาค่ามัธยิม (\bar{x}) ของคำตอบในข้อคำถามแต่ละข้อ ทาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 (standard deviation) และค่า s เพื่อเปรียบเทียบความเห็นของผู้บริหาร
 วิทยาลัยครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาฝึกสอน

สรุปผลของการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ พอจะสรุปผลได้ดังนี้คือ

ก. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จากผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่า ผู้บริหารวิทยาลัยครูส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และพบว่ามีผู้บริหารที่มีอายุระหว่าง 24 - 30 ปี และมีอายุราชการระหว่าง 6 - 10 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ ปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 24 - 30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาเอกมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในสังกัดคณะศึกษามนุษยศาสตร์ และมีระยะเวลาทำงานในวิทยาลัยครูระหว่าง 1 - 5 ปี และปรากฏว่ามีอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์ทางการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและอาจารย์นิเทศก์ที่ไม่มีประสบการณ์ทางการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาเป็นจำนวนใกล้เคียงกัน

ในค่านผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักศึกษาฝึกสอน ปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.กศ. และมีอายุระหว่าง 18 - 19 ปี

ข. ความเห็นของประชากรที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครู ผลการวิจัยในส่วนนี้ พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์ ผลของการวิจัยในเรื่องคุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์พอสรุปได้ว่า ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้จำนวนมากที่สุดมีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควร เป็นอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาใดก็ได้ และได้ผ่านการอบรมทางวิชาการนิเทศการศึกษามาแล้ว และควร เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษามาก่อน และมีความสามารถในการสาธิตการสอน ก่อนที่จะออกทำการนิเทศการฝึกสอนอาจารย์นิเทศก์ควร จะได้ทำการสอนในวิทยาลัยครูมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี ในค่านคุณสมบัติส่วนตัว อาจารย์นิเทศก์ควร เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและมีอารมณ์มั่นคงหนักแน่น

2. บทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ ผลของการวิจัยในค่านนี้ พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ในเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในกรณีนิเทศน์นักศึกษาฝึกสอน ประชากรในการวิจัยนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอนร่วมกับครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ควรให้นักศึกษาฝึกสอนได้สังเกตการสอนซึ่งกันและกัน อาจารย์นิเทศก์ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ควรจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกับนักศึกษาฝึกสอนประจำหน่วยทุกสัปดาห์ และอาจารย์นิเทศก์ไม่ควรเข้าร่วมสอนและปกครองชั้น ในขณะที่นักศึกษาทำการสอน

2.2 ในค่านบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในค่านวิชาการ ประชากรในการวิจัยส่วนนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรจัดทำคู่มือวิธีสอนให้แก่ นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ควรจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการระยะสั้นเกี่ยวกับกรณีนิเทศแก่ครูพี่เลี้ยงแต่ละหน่วยฝึกสอน นอกจากนี้ อาจารย์นิเทศก์ยังควรเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์ควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษาฝึกสอนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการกันระหว่างหน่วยฝึกสอน

2.3 ในค่านบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในค่านการประชาสัมพันธ์ ประชากรในการวิจัยนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรเป็นผู้แจ้งความเคลื่อนไหว กิจกรรมภายในวิทยาลัยให้นักศึกษาฝึกสอนและชุมชนได้ทราบ และควรเป็นผู้เผยแพร่นโยบายและหลักการของการฝึกหัดครูแก่ชุมชน

2.4 ในเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในค่านการประสานงาน ประชากรในการวิจัยนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นควยอย่างยิ่งกับการที่จะให้อาจารย์นิเทศก์ร่วมปรึกษารื้อกับครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยงในการแก้ปัญหาของนักศึกษาฝึกสอน และเห็นว่าอาจารย์นิเทศก์ควรดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่นักศึกษาฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์ควรมีบทบาทในการพิจารณาคัดเลือก ขยาย หรือยุบหน่วยฝึกสอน นอกจากนี้ประชากรมีความเห็นควยน้อยกับการที่จะให้อาจารย์นิเทศก์ เป็นผู้แต่งตั้งหัวหน้าหน่วยฝึกสอน

2.5 เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในคานบริการ ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรเข้าร่วมในโครงการอบรมครูประจำการของหน่วยงานในชุมชน อาจารย์นิเทศก์ควรให้บริการแก่นักศึกษาฝึกสอนโดยดำเนินการให้มีการแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์การสอนระหว่างหน่วยฝึกสอนและประชากรส่วนใหญ่เห็นควยนอกกับการที่จะให้อาจารย์นิเทศก์มีส่วนร่วมในการหาทุนมาพัฒนาโรงเรียนฝึกสอน

2.6 ในคานบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในคานสวัสดิการ ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่มีความเห็นควยกับการที่จะให้อาจารย์นิเทศก์ขอความร่วมมือจากบุคคลในชุมชนในการให้ความปลอดภัยแก่นักศึกษาฝึกสอน และเห็นควยนอกกับการที่จะให้อาจารย์นิเทศก์ควบคุมการใช้จ่ายเงินของหน่วยฝึกสอน

3. โครงสร้างและการดำเนินการจัดการนิเทศการฝึกสอน ผลของการวิจัยในคานนี้ พอสรุปได้ดังนี้คือ

3.1 เกี่ยวกับสภาพของหน่วยฝึกสอน ประชากรจำนวนที่มากที่สุดของกรวิจัยในส่วนนี้มีความเห็นว่า หน่วยงานฝึกสอนควรมีลักษณะเป็นหน่วยงานอิสระไม่ขึ้นอยกับหน่วยงานอื่นใดในวิทยาลัยครู และเป็นหน่วยงานที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีเจ้าหน้าที่ธุรการประจำควย

3.2 ในคานการดำเนินงานเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์ ประชากรจำนวนที่มากที่สุดของการวิจัยในส่วนนี้มีความเห็นว่า แผนกฝึกสอนควรถัดใหม่ทั้งอาจารย์นิเทศก์เต็มเวลาและอาจารย์นิเทศก์บางเวลา ซึ่งอาจารย์นิเทศก์นี้ควรสรรหามาโดยการให้ภาควิชาต่าง ๆ ของวิทยาลัยครูคัดเลือกอาจารย์ส่งมาตามสัดส่วนที่ตกลงกัน อาจารย์นิเทศก์แต่ละคนจะเขามาทำหน้าที่นิเทศการสอนภาคการฝึกสอนก็ได้ไม่ควรมีการกำหนดเวลาส่วนในคานการมอบหมายงานแก่อาจารย์นิเทศก์ ควรจัดอาจารย์นิเทศก์ให้เป็นกลุ่ม ให้รับผิดชอบกลุ่มโรงเรียนฝึกสอนรวมกัน และควยให้อาจารย์นิเทศก์ 1 คนรับผิดชอบนิเทศนักศึกษาฝึกสอนประมาณ 10 - 15 คน และควยให้นิเทศการสอนของนักศึกษาฝึกสอนแต่ละคนได้ 3 - 5 ครั้งใน 1 ภาคการฝึกสอน

3.3 ในด้านการจัดการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการฝึกสอน ประชากรจำนวนมากที่สุดของการวิจัยในส่วนนี้มีความเห็นว่า การประชุมปฏิบัติการด้านการสอนระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีความสำคัญต่อการฝึกสอนเป็นอย่างมาก สำหรับการสัมมนาครูใหญ่ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับปัญหาการฝึกสอน ประชากรมีความเห็นว่าควรจัดปีละ 1 - 2 ครั้ง ส่วนการสัมมนานักศึกษาฝึกสอน ควรจัดสัมมนานักศึกษาฝึกสอนทั้งหมด 2 ครั้งใน 1 ภาคการฝึกสอน และนอกจากการสัมมนานักศึกษาฝึกสอนรวมกันทั้งหมดแล้ว ควรมีการจัดสัมมนานักศึกษาฝึกสอน เป็นกลุ่มย่อย โดยจัดเป็นกลุ่มวิชาที่นักศึกษาทำการสอนอีกด้วย

3.4 เกี่ยวกับเรื่องการเตรียมนักศึกษาออกนอกฝึกสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในส่วนนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรจะจัดให้มีศูนย์วัสดุอุปกรณ์ขึ้นในวิทยาลัยครู และควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษาฝึกสอนได้รับทราบเกี่ยวกับประสบการณ์ ปัญหา และความคิดเห็นจากนักศึกษาฝึกสอนรุ่นก่อน ๆ นอกจากนี้ควรกำหนดให้นักศึกษามีโอกาสสังเกตการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นระยะ ๆ และควรจัดทำคู่มือการฝึกสอนให้แก่ นักศึกษาฝึกสอนด้วย

3.5 ในด้านการเตรียมอาจารย์นิเทศก์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในส่วนนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สมควรอย่างยิ่งที่จะจัดให้มีการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับวิธีการสอน การนิเทศการสอนเป็นระยะสั้น ๆ ก่อนออกทำการนิเทศ และควรกำหนดให้อาจารย์ที่จะเป็นอาจารย์นิเทศก์ได้สอนวิชาวิธีสอนก่อนออกทำการนิเทศด้วย

3.6 ในด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในส่วนนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า แผนกฝึกสอนควรจัดให้มีเครื่องมือที่อาจารย์นิเทศก์สามารถใช้ประเมินตนเองได้ และแผนกฝึกสอนควรกำหนดให้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์เป็นระยะ ๆ

4. องค์ประกอบที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอน ผลของการวิจัยในเรื่องนี้ พอสรุปได้ดังนี้ คือ

4.1 ในเรื่ององค์ประกอบทางค่านิยมที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอน
 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในส่วนนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ การ
 จัดยานพาหนะให้พอเพียงและสะดวกแก่การนิเทศ รองลงมาคือ การเลือกเฟ้นสรรหา
 อาจารย์นิเทศและการจัดให้มีเงินงบประมาณสำหรับแผนกฝึกสอน เป็นการเฉพาะ ส่วน
 องค์ประกอบที่ประชากรเห็นว่าสำคัญน้อยคือ การจัดสรรเงินสมนาคุณการนิเทศการสอน
 แก่อาจารย์นิเทศ

4.2 สำหรับเรื่ององค์ประกอบทางค่านิยมที่ช่วยในการนิเทศการ
 ฝึกสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในส่วนนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุด
 ได้แก่การจัดให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นต่อการฝึกสอนก่อนออกฝึกสอน รองลงมาคือ
 การจัดบริการให้เป็นพิเศษสำหรับการฝึกสอน จากแผนกโสตทัศนศึกษาและห้องสมุดของ
 วิทยาลัยครู

5. จากการเปรียบเทียบความเห็นของประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พอสรุป
 ได้ผลได้ดังนี้คือ

5.1 เกี่ยวกับบทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศ ปรากฏว่า ประชากร
 ทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกัน เป็นส่วนใหญ่ในเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศในด้าน
 ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ก. บทบาทในการนิเทศนักศึกษาฝึกหัดสอน
- ข. บทบาทในด้านวิชาการ
- ค. บทบาทในด้านการศึกษาสัมพันธ์

ส่วนบทบาทของอาจารย์นิเทศที่ประชากรทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นแตกต่างกัน
 เป็นส่วนใหญ่ คือ

- ก. บทบาทในด้านงานประสานงาน
- ข. บทบาทในด้านบริการ
- ค. บทบาทในด้านสวัสดิการ

5.2 เกี่ยวกับโครงสร้างและการดำเนินการจัดการนิเทศการฝึกสอน
 ในด้าน

ก. การเตรียมนักศึกษาออกนอกฝึกสอน

ข. การเตรียมอาจารย์ฝึกสอน

ค. การติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ฝึกสอน

ปรากฏว่า ผู้บริหารวิทยาลัยครูและอาจารย์ฝึกสอนมีความเห็นสอดคล้องกัน เป็นส่วนใหญ่ในเรื่องเหล่านี้

5.3 เกี่ยวกับองค์ประกอบที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอน ปรากฏว่าผู้บริหารวิทยาลัยครูและอาจารย์ฝึกสอนมีความเห็นสอดคล้องกัน เป็นส่วนใหญ่

อภิปรายผลของการวิจัย

1. เกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ฝึกสอน จากผลการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การมีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา มาก่อน มีความจำเป็นสำหรับอาจารย์ฝึกสอนเป็นอย่างมาก ถ้าพิจารณาถึงสภาพของการฝึกสอนของวิทยาลัยครูจะพบว่า โรงเรียนฝึกสอนที่วิทยาลัยครูส่งนักศึกษาออกไปฝึกสอนเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา เป็นส่วนใหญ่ การที่อาจารย์ฝึกสอนเคยมีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา มาก่อน จะช่วยให้อาจารย์ฝึกสอนเข้าใจถึงสภาพการเรียนการสอน และการดำเนินงานของโรงเรียนฝึกสอนได้เป็นอย่างดี และจะสามารถทำการแนะนำนักศึกษาฝึกสอนให้ทำการสอนและปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนฝึกสอนได้ และอาจารย์ฝึกสอนเองก็จะสามารถไขประสบการณ์ที่เคยได้รับในโรงเรียนประถมศึกษา มาช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมได้ด้วย และนอกจากนี้บทบาทที่สำคัญของอาจารย์ฝึกสอนในการนิเทศการฝึกสอนประการหนึ่งก็คือ การสาธิตการสอน ซึ่งจะเป็นการแสดงให้เห็นแบบอย่างของการสอนที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน จากผลของการวิจัยนี้พบว่าอาจารย์ฝึกสอนควรมีความสามารถในการสาธิตการสอน ดังนั้นจึงเป็นการสอดคล้องกับลักษณะงานของอาจารย์ฝึกสอน และสอดคล้องกับคุณสมบัติของอาจารย์ฝึกสอนที่ประชุมสัมมนาอาจารย์ฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบททั่ว

ประเทศที่วิทยาลัยครูลำปาง เมื่อปี พ.ศ.2517¹ ซึ่งได้เสนอแนะไว้ว่า อาจารย์นิเทศก์ ควร เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนในระดับประถมศึกษามาแล้ว และสามารถ สาธิตการสอนได้อีกด้วย

2. จากผลของการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ ไม่สมควรที่จะเข้าร่วมสอนและปกครองชั้นในขณะที่นักศึกษาทำการสอน ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถ้าอาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมสอนและปกครองชั้นในขณะที่นักศึกษาทำการสอนจะไม่ก่อให้เกิดผลดีแก่นักศึกษาฝึกสอน เนื่องจากว่านักศึกษาฝึกสอนจะขาดความมั่นใจในการตัดสินใจแก้ปัญหาของห้องเรียนด้วยตนเอง และอีกประการหนึ่งอาจจะทำให้นักเรียนในชั้นเรียนเกิดความไม่เชื่อถือหรือไม่มั่นใจในครูฝึกสอนซึ่งอาจเป็นผลเสียในการปกครองชั้นในโอกาสต่อไป ของ นักศึกษาฝึกสอนใด โดยทั่วไปแล้วผู้ที่อยู่ในวงการฝึกสอนมักจะไม่เห็นด้วยในกรณีเช่นนี้ ซึ่งผลการวิจัยของ นิคลาส² (Nicklas) ยืนยันว่า ทั้งอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนไม่เห็นด้วยกับการที่อาจารย์นิเทศก์เข้าไปสอดแทรกในขณะที่นักศึกษาทำการสอนและได้เสนอแนะว่าถ้าจำเป็นต้องใช้วิธีการดังกล่าวก็จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง

3. จากผลของการวิจัย จะเห็นได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าอาจารย์นิเทศก์ควรทำคู่มือวิธีสอนให้แก่นักศึกษาฝึกสอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คู่มือวิธีสอนดังกล่าวจะมีประโยชน์ต่อนักศึกษาฝึกสอนเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าในสภาพของการฝึกสอนในวิทยาลัยครูนั้น ก่อนออกทำการฝึกสอนนักศึกษาไม่มีโอกาสทราบได้ว่าตนจะต้องออกไปสอนวิชาอะไรบ้าง และส่วนมากวิทยาลัยครูมักจะไม่ได้อำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาวิธีสอนวิชาต่าง ๆ รวม

¹วิทยาลัยครูลำปาง, การสัมมนาอาจารย์นิเทศก์โครงการฝึกหัดครูชนบทระหว่างวันที่ 22-31 กรกฎาคม 2517 วิทยาลัยครูลำปาง แผนกเอกสารการพิมพ์ วิทยาลัยครูลำปาง, 2517, หน้า 48.

²Merril S. Nicklas, "A comparative study of critical incidents to determine recommended techniques for supervisors of student teachers", Dissertation Abstracts Vol.10, No.11, (May, 1960), p..4342 - A.

ทั้งหลักการสอนทั่วไปอยู่ในภาคเรียนก่อนออกฝึกสอน แต่มักจะกระจายอยู่ในภาคเรียนต่าง ๆ จึงอาจทำให้นักศึกษามีวิธีการต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาเมื่อถึงเวลาจำเป็นจะต้องนำไปใช้ การมีคู่มือวิธีสอนจะเป็นการทบทวนความทรงจำของนักศึกษาฝึกสอน และเป็นการเตือนให้นำเอาหลักการและทฤษฎีที่ได้เรียนมาแลวมาทดลองปฏิบัติซึ่งจะเป็นการสนองตามวัตถุประสงค์ของการฝึกสอนได้เป็นอย่างดี

4. จากผลของการวิจัยในคานบบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในคานการประชาสัมพันธ์ จะเห็นได้ว่าประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรเป็นศูนย์กลางเคลื่อนไหวและกิจการภายในวิทยาลัยและชุมชนโคทราบ และอาจารย์นิเทศก์ควรเผยแพร่นโยบายและหลักการของการฝึกหัดครูแก่ชุมชน ในปัจจุบันนี้ถ้าพิจารณาถึงแนวโน้มของนโยบายการฝึกหัดครูจะพบว่ามีแนวโน้มที่จะมุ่งเพื่อบริการสังคมมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการที่มีการจัดประชุมสัมมนาเรื่อง "การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม" ขึ้นที่วิทยาลัยครูลำปาง เมื่อวันที่ 3-7 กุมภาพันธ์ 2518 นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่จะให้วิทยาลัยครูเป็นวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้เป็นสถานันการศึกษาที่เป็นศูนย์วิชาการที่คอยให้บริการแก่ชุมชนอีกด้วย ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ให้สถานันศึกษามีหน้าที่ให้บริการชุมชนนั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะวาสถานันศึกษานั้น เปรียบเสมือนมันสมองของชุมชน จึงควรที่จะดำเนินการที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ชุมชน และผู้วิจัยเห็นว่าจุดเริ่มแรกของการที่สถานันการศึกษาจะเข้าไปมีบทบาทในการให้บริการแก่ชุมชนก็คือ การสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างสถานันการศึกษาและชุมชน เสียก่อน ในเรื่องนี้เมื่อกล่าวถึงสถานันฝึกหัดครูก็จะเห็นได้ว่าผู้ที่จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างวิทยาลัยครูกับชุมชนก็คือ อาจารย์นิเทศก์ฝึกสอนและนักศึกษาฝึกสอนโดยเฉพาะอาจารย์นิเทศก์ เป็นผู้ที่เป็นตัวกลางระหว่างวิทยาลัยครูและชุมชน เป็นผู้ที่สามารถจะทราบความเคลื่อนไหวของทั้งสองฝ่ายได้ จึงเป็นผู้ที่สามารถจะช่วยให้ชุมชนและวิทยาลัยครูมีความเข้าใจอันดีต่อกันโดยช่วยให้ชุมชนโคเขาใจหลักการและนโยบายของวิทยาลัยครู และช่วยให้วิทยาลัยครูเข้าใจถึงสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน เพื่อที่จะได้ร่วมมือกันดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหา และเพื่อส่งเสริมกิจการของทั้งสองฝ่ายให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนั้นบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในเรื่องนี้จึงนับว่ามีความสำคัญมากต่อการฝึกหัดครูในอนาคต

5. จากผลของการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าอาจารย์นิเทศก์ควรจะเป็นผู้ดำเนินการให้ภาควิชาต่าง ๆ ในวิทยาลัยครูได้ช่วยเหลือทางวิชาการแก่นักศึกษาฝึกสอน ผลของการวิจัยในข้อนี้สอดคล้องกับข้อเขียนของเคอติส³ (Curtis) ซึ่งได้กล่าวถึงหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ว่าอาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่เป็นผู้คอยกระตุ้นให้มีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างอาจารย์ที่ทำหน้าที่ทางการให้วิชาความรู้และผู้ดำเนินการฝึกสอนโดยมีนักศึกษาฝึกสอนเป็นศูนย์กลาง และเมื่อพิจารณาถึงงานฝึกสอนของวิทยาลัยครูแล้วจะเห็นได้ว่างานฝึกสอนเป็นงานที่เป็นหัวใจของวิทยาลัยครู เป็นงานหลักที่ควรเป็นจุดรวมของความสนใจของทุก ๆ ฝ่ายในวิทยาลัยครู ทั้งนี้เนื่องจากว่าหน้าที่อันแท้จริงของฝ่ายต่าง ๆ ในวิทยาลัยครู การฝึกฝนนักศึกษาให้เป็นครูที่รักความหมายที่ใค้วางไว้ และการที่ฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะภาควิชาต่าง ๆ จะประเมินผลตนเองว่าใดค้ำเป็นการบรรลุความหมายหรือไม่ก็จะสามารถประเมินได้จากการฝึกสอน ภาควิชาจะสามารถตรวจสอบจากการฝึกสอนได้วิชาความรู้ ทักษะคติ และทักษะต่าง ๆ ที่ใค้ช่วยกันฝึกฝนนักศึกษาในขณะที่อยู่ในวิทยาลัยครูนั้น นักศึกษาใค้เข้าไปปฏิบัติใค้ผลเป็นอย่างไร ความรู้ ทักษะคติ และทักษะเหล่านั้นมีความเหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริงของโรงเรียนหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะใค้หาทางปรับปรุงแก้ไข เนื้อหาวิชา และวิธีการฝึกฝนนักศึกษาคูใค้เหมาะสมเพื่อใค้ให้นักศึกษาคูมีความรู้ความสามารถที่ เหมาะสมที่จะไปเป็นครูจริง ๆ ในโอกาสต่อไป การที่อาจารย์นิเทศก์ทำหน้าที่เป็นผู้นำนงานระหว่างภาควิชาต่าง ๆ กับนักศึกษาฝึกสอนจะทำให้ภาควิชาใค้มีโอกาสที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนในเรื่องนี้ใค้อย่างเต็มที่ และจะ เป็นการทำให้ภาควิชา เกิดความสำนึกรับผิดชอบในการฝึกฝนนักศึกษาคูร่วมกัน ทำให้มองเห็นว่าแท้จริงแล้วงานฝึกฝนครูและงานฝึกสอนนั้นไม่ใช่เป็นงานของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใค้แต่ฝ่ายใค้เดียว ไม่ใช่เป็นงานของแผนกฝึกสอนแต่ฝ่ายใค้เดียว แต่เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันของทุก ๆ ฝ่ายของวิทยาลัยครู

3

Dwight K. Curtis, et.al., Achieving Quality in Off-campus Professional Laboratory Experiences (Iowa : Iowa Teacher College Press, 1968), pp. 29 - 30.

6. จากผลของการวิจัยในครั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องโครงสร้างและวิธีดำเนินการจัดการนิเทศการฝึกสอน พบว่า ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในส่วนนี้ จำนวนที่มากที่สุด มีความเห็นว่าหน่วยงานการฝึกสอนควรเป็นหน่วยงานอิสระมากกว่าที่จะไปสังกัดอยู่ในแผนกหรือฝ่ายอื่น ๆ ของวิทยาลัยครู โลกลาวมาแล้วว่า งานฝึกสอนนั้นเป็นงานหลักที่เป็นหัวใจของการฝึกหัดครูของวิทยาลัยครู ผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการฝึกฝนครู ซึ่งเป็นผู้นโยบายและติดตามผลการฝึกฝนนักศึกษาครูก็คือหัวหน้าสถาบันฝึกหัดครู การติดตามผลการฝึกฝนนักศึกษาครูของหัวหน้าสถานศึกษาดังกล่าวจะทำได้โดยการติดตามจากการฝึกสอน เพราะการฝึกสอนเป็นสนามปฏิบัติการและเป็นสิ่งที่ประเมินผลโครงการฝึกหัดครูทั้งหมดที่วิทยาลัยครูจัดขึ้นว่า ได้ผลเพียงใด เมื่อการฝึกสอนเป็นเครื่องมือของสถาบันฝึกหัดครูในการประเมินผลโครงการฝึกหัดครูเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้โครงการฝึกหัดครูให้มีความเหมาะสม ดังนั้นหน่วยงานการฝึกสอนจึงควรเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้บริหารสถาบันฝึกหัดครูมากที่สุด โดยควรจะเป็นหน่วยงานอิสระที่ขึ้นต่อหัวหน้าสถาบันฝึกหัดครูโดยตรง ซึ่งจะสามารถทำให้หัวหน้าสถาบันฝึกหัดครูประเมินสถานการณ์การฝึกหัดครูของสถาบันของตนอยู่เสมอ เพื่อจะได้นำมาพิจารณาแก้ไขดำเนินการเพื่อความเหมาะสมต่อไป

อีกประการหนึ่ง หากพิจารณาจากความรับผิดชอบและลักษณะงานของหน่วยงานฝึกสอนแล้วจะเห็นว่า หน่วยงานฝึกสอนมีปริมาณงานและบุคลากรในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้จากการที่มีอาจารย์นิเทศและนักศึกษฝึกสอนที่หน่วยงานฝึกสอนต้องรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก ๆ ในแต่ละภาคการฝึกสอน และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะของงานจะพบว่่างานของหน่วยงานฝึกสอนเป็นงานที่เคลื่อนไหวอยู่เสมอ มีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคลากรอยู่ทุก ๆ ภาคการฝึกสอน นอกจากนี้ลักษณะของงานยังมีการติดต่อกับหน่วยงานภายในและภายนอกวิทยาลัยครูที่ค่อนข้างมีความรวดเร็วอีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนั้นหน่วยงานนี้จึงจำเป็นต้องมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน จึงควรขึ้นตรงต่อหัวหน้าสถาบันฝึกหัดครูโดยตรง ไม่ควรสังกัดอยู่ในหน่วยงานอื่นใดในวิทยาลัยครูซึ่งจะมีผลทำให้การดำเนินงานไม่สะดวกรวดเร็วตามลักษณะของงานที่หน่วยงานนี้รับผิดชอบเท่าที่ควร

7. จากผลของการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การประชุมปฏิบัติการคานการสนระหว่างอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงมีความสำคัญต่อการฝึกสอน

เป็นอย่างมาก ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในทฤษฎีการฝึกสอนนั้น สิ่งที่น่าจะเป็นปัญหาสำคัญของนักศึกษฝึกสอนประการหนึ่งก็คือ การที่อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงให้คำแนะนำแก่นักศึกษาฝึกสอนในเรื่องวิธีสอน การทำบันทึกการสอนและเรื่องอื่น ๆ ไม่เหมือนกันทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ประสบการณ์ในด้านการศึกษาและประสบการณ์ในด้านการงาน การสอนของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงย่อมมีความแตกต่างกัน ลักษณะเช่นนี้ยอมทำให้นักศึกษฝึกสอนตกอยู่ในฐานะลำบากใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการประชุมปฏิบัติการระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงจึงน่าจะเข้ามามีบทบาทในการช่วยแก้ปัญหาในการนิเทศการสอนดังกล่าวนี้ได้โดยจะทำให้อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงได้ทำความเข้าใจให้ตรงกัน หรือทำความเข้าใจกันในเรื่องของวิธีสอน การนิเทศการสอน และเรื่องอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อการนิเทศการฝึกสอน ซึ่งแนวคิดและผลของการวิจัยในเรื่องนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากการวิจัยของ สาลีทิพย์ ศรีสุทธิ⁴ ซึ่งได้เสนอแนะเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงไว้ว่า อาจารย์นิเทศก์ควรทำความเข้าใจกับครูพี่เลี้ยงในเรื่องแนวการนิเทศการสอนให้ตรงกัน เพื่อครูพี่เลี้ยงจะได้เข้าใจและให้คำแนะนำแก่นักศึกษาฝึกสอนได้เต็มที่

8. จากผลของการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสมควรอย่างยิ่งที่จะจัดให้มีการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับวิธีสอนและการนิเทศการสอนเป็นระยะสั้น ๆ ก่อนออกทำการนิเทศ ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นเรื่องสมควรกระทำอย่างยิ่ง เพราะว่าการสัมมนาเรื่องวิธีสอนและการนิเทศการสอนก่อนออกทำการนิเทศจะเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่อาจารย์ที่จะทำหน้าที่อาจารย์นิเทศก์ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในเรื่องเหล่านี้มาก่อน และจะเป็นการทบทวนวิธีสอนแบบต่าง ๆ วิธีสอนวิชาต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการนิเทศให้แก่อาจารย์นิเทศก์ผู้ซึ่งเคยมีประสบการณ์ในกานนี้มาแล้ว เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

⁴ สาลีทิพย์ ศรีสุทธิ, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูยะลา", วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, หน้า 118.

และถือปฏิบัติตรงกัน ซึ่งจะทำให้เกิดมาตรฐานในการนิเทศการฝึกสอนที่จะสามารถช่วยป้องกันปัญหาอันเกิดจากการที่อาจารย์นิเทศกต่างก็ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาฝึกสอนในเรื่องเดียวกัน แตกต่างกัน ซึ่งจะไม่เกิดผลดีต่อการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนใดด้วย

9. จากผลของการวิจัยพบว่า ในเรื่ององค์ประกอบทางค่านบริหารที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอนประชากรในการวิจัยในส่วนนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ การจัดยานพาหนะให้เพียงพอและสะดวกแก่การนิเทศ ถ้าพิจารณาถึงสภาพของการฝึกสอนในวิทยาลัยครูแล้วจะเห็นว่า ยานพาหนะสำหรับการนิเทศการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะโรงเรียนฝึกสอนส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนในชนบทห่างไกลจากวิทยาลัยครู ดังนั้นการที่จะทำให้การนิเทศการฝึกสอนดำเนินไปโดยสะดวกจำเป็นจะต้องจัดบริการยานพาหนะให้เพียงพอและสะดวก มิฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นปัญหาสำคัญในการนิเทศการฝึกสอน ซึ่งจากผลการวิจัยของ สมประสงค์ ประสงค์เงิน⁵ พบว่าปัญหาเรื่องยานพาหนะเป็นปัญหาสำคัญอันหนึ่งในการนิเทศการฝึกสอน

ผลของการวิจัยในเรื่ององค์ประกอบทางค่านบริหารที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ประชากรของการวิจัยในส่วนนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเลือกเฟ้นสรรหาอาจารย์นิเทศกนั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยในการนิเทศการสอน ผลของการวิจัยในข้อนี้สอดคล้องกับข้อเขียนของ เพอร์มีเตอร์ และ มูน⁶ (Permeter and Moon) ซึ่งกล่าวไว้ว่า อาจารย์นิเทศกฝึกสอนนั้นเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการฝึกสอนเป็นอย่างมาก ดังนั้นการสรรหาอาจารย์นิเทศกจึงควรจะต้องกระทำอย่างสุ่มรอบคอบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจารย์นิเทศกฝึกสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการนิเทศการฝึกสอน ดังนั้นการเลือกเฟ้นสรรหาอาจารย์นิเทศกจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การนิเทศการฝึกสอน

⁵สมประสงค์ ประสงค์เงิน, "ปัญหาของอาจารย์นิเทศกในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515, หน้า 141.

⁶ John A. Permeter, Robert C. Moon, "Selection and Status of Off-campus Supervisors" in Facilities for Professional Laboratory Experiences in Teacher Education ed. by Garold D. Holstine, (Michigan: Edwards Brothers, Inc., 1954), p. 184.

ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมาย หน่วยงานฝึกสอนของวิทยาลัยครูจึงควรถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการฝึกสอน

10. จากผลการวิจัยพบว่า ในเรื่ององค์ประกอบทางด้านวิชาการที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอนประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในเรื่องคือการจัดให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นต่อการฝึกสอนก่อนออกฝึกสอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้าวิทยาลัยครูสามารถจัดให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นต่อการฝึกสอนก่อนออกฝึกสอนแล้วจะเป็นการช่วยลดปัญหาในการนิเทศสอน เนื่องจากนักศึกษาจะมีความพร้อมในการที่จะฝึกสอนมากขึ้น วิทยาลัยครูจึงควรคำนึงถึงเรื่องนี้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาด้วย

นอกจากนี้จากผลของการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอนได้แก่ การจัดบริการให้เป็นพิเศษจากแผนกโสตทัศนศึกษาและห้องสมุดของวิทยาลัยครู ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แผนกโสตทัศนศึกษาและห้องสมุดมีลักษณะที่แตกต่างจากหน่วยงานอื่น ๆ ในวิทยาลัยครูเป็นพิเศษที่จะส่งเสริมนักศึกษาฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์ทางวิชาการได้เป็นอย่างดี เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์จากแผนกโสตทัศนศึกษาและห้องสมุดสามารถจะช่วยในการนิเทศการฝึกสอนได้โดยตรงถ้ามีการจัดบริการให้แก่อาจารย์นิเทศก์และโดยทางอ้อมโดยการจัดบริการให้แก่นักศึกษาฝึกสอน ซึ่งผลการวิจัยในเรื่ององค์ประกอบที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอนที่กล่าวมานี้ ตรงกันกับข้อเสนอแนะจากการวิจัยของ สุขุมาลัย สุวิวัฒนาวานิชย์⁷ ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยครู การจัดบริการจากแผนกโสตทัศนศึกษาและห้องสมุดในตนเอง เกี่ยวกับผลของการวิจัยในครั้งนี้ตามที่กล่าวมาแล้ว

⁷สุขุมาลัย สุวิวัฒนาวานิชย์, "ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 1", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514, หน้า 32..

ขอเสนอแนะ

ก. ขอเสนอแนะสำหรับวิทยาลัยครู

1. เพื่อให้การสรรหาอาจารย์นิเทศก์เป็นไปอย่างรอบคอบ ให้ได้อาจารย์นิเทศก์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานนิเทศการฝึกสอน วิทยาลัยครูควรจะต้องตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย รองอธิการ หรือ รองผู้อำนวยการวิชาการ หัวหน้าคณะวิชาทุกคณะวิชา หัวหน้าแผนกฝึกสอน หัวหน้าภาควิชาทุกภาควิชา เป็นคณะกรรมการสรรหาอาจารย์นิเทศก์
2. เพื่อให้ได้อาจารย์นิเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจในสภาพของการเรียนการสอนของโรงเรียนฝึกสอน ในการสรรหาอาจารย์นิเทศก์ วิทยาลัยครูควรยึดถือเอาประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษามาก่อน เป็นเกณฑ์สำคัญอันหนึ่งด้วย
3. เพื่อป้องกันปัญหาอันอาจเกิดจากการที่นักศึกษาฝึกสอนล้มวิธีสอนที่ได้เรียนมา และเพื่อเป็นการกระตุ้นและย้าให้นักศึกษาฝึกสอนนำเอาความรู้ที่ได้เรียนมา มาปฏิบัติในการฝึกสอน แผนกฝึกสอนควรร่วมมือกับคณะวิชา ภาควิชาต่าง ๆ ดำเนินการให้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ผู้ชำนาญด้านวิธีสอนของภาควิชาต่าง ๆ ร่วมกันจัดทำคู่มือวิธีสอนให้แก่ นักศึกษาฝึกสอน นอกจากนี้ยังควรร่วมมือกันเพื่อทำการสาธิตการสอนในการประชุมนิเทศ หรือการสัมมนา นักศึกษาก่อนออกฝึกสอน และระหวางการฝึกสอน เพื่อเป็นการทบทวนวิธีการสอนภาคปฏิบัติซึ่งจะทำให้ นักศึกษาฝึกสอนได้เห็นแบบอย่างที่สามารถนำไปปฏิบัติในการฝึกสอนได้
4. วิทยาลัยครูควรกำหนดให้อาจารย์นิเทศก์ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างวิทยาลัยครูกับชุมชนมากขึ้น เพื่อเป็นทางไปสู่การที่จะให้วิทยาลัยครูได้ทำหน้าที่ในการให้บริการแก่ชุมชนในโอกาสต่อไป แผนกฝึกสอนควรจัดป้ายประกาศเพื่อรายงานความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอนและความเคลื่อนไหวของชุมชนให้อาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครูได้ทราบ และควรจัดป้ายประกาศแจ้งความเคลื่อนไหว ข่าวสารจากวิทยาลัยครูไว้ที่หน่วยฝึกสอน หรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร กำหนดการและความเคลื่อนไหวของวิทยาลัยครูให้นักศึกษาฝึกสอนและชุมชนได้ทราบ ทั้งนี้ควรกำหนดให้อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ดำเนินการในการรายงานความเคลื่อนไหวของทั้งสองฝ่าย

5. แผนกฝึกสอนควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในอาจารย์นิเทศก์และภาควิชาต่าง ๆ ใดรวมมือกันเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนทางด้านวิชาการ แผนกฝึกสอนควรทำความตกลงกับคณะวิชาต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในเรื่องนี้และควรดำเนินการโดยกำหนดให้อาจารย์นิเทศก์ทำบันทึกรายงาน ปัญหาและความต้องการทางวิชาการของนักศึกษาฝึกสอนต่อแผนกฝึกสอน เพื่อแผนกฝึกสอนและคณะวิชา ภาควิชาต่าง ๆ จะได้ร่วมกันพิจารณาดำเนินการช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนตามความเหมาะสม

6. สภาการฝึกหัดครูควรจัดให้มีการสัมมนาหัวหน้าสถาบันฝึกหัดครู หัวหน้าแผนกฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์ เพื่อทบทวนปรัชญา ความมุ่งหมายของการฝึกหัดครู การฝึกสอน ความสำคัญของการฝึกสอน ลักษณะและปริมาณงานของแผนกฝึกสอนของวิทยาลัยครู เพื่อที่จะได้พิจารณากำหนดสถานภาพของหน่วยงานฝึกสอนให้เหมาะสมกับลักษณะและปริมาณของงานที่หน่วยงานนี้รับผิดชอบ

7. เพื่อให้อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีความเข้าใจตรงกัน และมีความเข้าใจอันดีต่อกัน และเพื่อร่วมมือกันในการแก้ปัญหาในการฝึกสอน แผนกฝึกสอนจึงควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับวิธีสอน การนิเทศการสอนและปัญหาของการนิเทศการสอนอยู่เสมอ

8. แผนกฝึกสอนควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับวิธีสอนและการนิเทศการสอนก่อนออกทำการนิเทศทุก ๆ ภาคการฝึกสอน ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ความรู้และทบทวนให้อาจารย์นิเทศก์มีความเข้าใจและถือปฏิบัติตรงกันในเรื่องการนิเทศการสอนและวิธีสอน

9. เพื่อให้การนิเทศการฝึกสอนดำเนินไปได้โดยสะดวก วิทยาลัยครูควรจะแบ่งยานพาหนะออกเป็นสองส่วน ส่วนที่ 1 ใช้ในงานธุรการของวิทยาลัย ส่วนที่ 2 สำหรับใช้ในงานนิเทศการฝึกสอนโดยเฉพาะ ยานพาหนะส่วนที่ 2 นี้ควรแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกควรเป็นยานพาหนะที่อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกฝึกสอนโดยตรงและใช้ในกิจการนิเทศการฝึกสอนเท่านั้น ส่วนประเภทที่สอง ควรเป็นยานพาหนะที่อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกฝึกสอนเช่นกัน แต่เป็นส่วนที่อาจนำไปใช้ในกิจการด้านอื่น ๆ ของวิทยาลัยได้เท่าที่จำเป็น

10. เพื่อให้ นักศึกษามีความพร้อมที่จะออกทำการฝึกสอนมากขึ้น แผนกฝึกสอน ควรร่วมมือกับฝ่ายวิชาการ ดำเนินการจัดให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นในการฝึกสอน ก่อนออกทำการฝึกสอน โดยควรจัดตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ในเทศก์และ เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ดำเนินการสำรวจหลักสูตรของโรงเรียนฝึกสอน ความสามารถ และทักษะของนักศึกษาที่จำเป็นในการฝึกสอน สำรวจรายวิชาในหลักสูตรของวิทยาลัยครู เพื่อเลือกสรรรายวิชาที่สามารถสร้างความสามารถ ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นในการ ฝึกสอนให้แก่ นักศึกษา และจัดให้เรียนวิชาเหล่านั้นก่อนที่จะออกทำการฝึกสอน

11. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้การนิเทศการฝึกสอนได้ผลดียิ่งขึ้น แผนกฝึกสอน ควรทำความตกลงกับห้องสมุดของวิทยาลัยครู เพื่อให้จัดบริการเป็นพิเศษสำหรับการฝึกสอน โดยจัดห้องสมุดฝึกสอนไว้เป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดเพื่อให้อาจารย์ในเทศก์ อาจารย์และ นักศึกษาทั่ว ๆ ไปสามารถทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการฝึกสอนได้สะดวก นอกจากนี้ ห้องสมุดยังควรให้สิทธิพิเศษในการใช้บริการของห้องสมุดอีกด้วย เช่น การอนุญาตให้ นักศึกษาฝึกสอนยืมหนังสือ เป็นเวลานานกว่าระยะเวลาการยืมปกติธรรมดา เป็นต้น

แผนกโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูก็ควรมีบทบาทในการส่งเสริมการนิเทศการ ฝึกสอนด้วย โดยควรเปิดบริการให้อาจารย์ในเทศก์ยืมอุปกรณ์และ เครื่องมือที่จำเป็นและเป็น ประโยชน์ในการนิเทศการฝึกสอน เช่น เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น ในคานนักศึกษาฝึกสอน ควรเปิดบริการให้นักศึกษาฝึกสอนได้ยืมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นและมีประโยชน์ในการ ฝึกสอนด้วย แผนกโสตทัศนศึกษาควรผลิตอุปกรณ์การสอนเป็นตัวอย่างแก่นักศึกษาฝึกสอน และนอกจากนี้ยังควรเข้าร่วมในการสัมมนานักศึกษาฝึกสอนเพื่อแนะนำการ สร้างและการใช้ อุปกรณ์การสอนอีกด้วย

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้จำกัดอยู่เฉพาะ เรื่องบทบาทของอาจารย์ในเทศก์ เท่านั้น จึงควรจะมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของบุคลากรอื่น ๆ ในการฝึกสอน เช่น ผู้บริหาร วิทยาลัยครู นักศึกษาฝึกสอน ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง ฯลฯ เป็นต้น

2. ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินผลโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูต่าง ๆ เพื่อ ประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการฝึกสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น